

CZU: 341.123.043 ONU:616-036.21

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4012097>

(in)ACTIVITATEA CONSILIULUI DE SECURITATE AL ONU ÎN GESTIONAREA CRIZEI COVID-19

Svetlana CEBOTARI

Universitatea de Stat din Moldova

Actualmente trăim într-o realitate condiționată de prezența virusului COVID-19 care are repercusiuni atât de moment, cât și de durată asupra întregului sistem de relații internaționale, în general, precum și asupra comportamentului statelor, în particular. Tocmai din acest motiv și pentru că noul virus cunoaște o evoluție dinamică în timp și spațiu, este necesară o cercetare a impactului noului virus nu doar din perspectivă biogenetică, dar și din perspectiva altor domenii, inclusiv din perspectiva domeniului relațiilor internaționale.

Evenimentele la care asistăm în prezent sunt provocări pentru a ține pasul cu mutațiile ce au loc pe arena internațională, în special cu cele din sfera virusologiei. Așa cum pe parcursul timpului epidemiile, virușii care le provoacă se vor schimba și vor apărea, un lucru rămâne constant: aceștia mereu nu doar vor influența relațiile interumane, dar vor condiționa noi realități în sistemul relațiilor internaționale.

Prezentul articol are drept scop de a scoate în evidență principalele lacune în activitatea instituției responsabile de menținerea păcii și securității pe arena internațională, în special în condițiile crizei COVID-19.

Cuvinte-cheie: *pandemie, impact, stat, politică, coronavirus, relații internaționale, Organizația Națiunilor Unite, Consiliul de Securitate.*

THE (in)ACTIVITY OF THE UN SECURITY COUNCIL IN COVID-19 CRISIS MANAGEMENT

Currently we are present in a reality conditioned by the presence of the COVID-19 virus which has repercussions both momentarily and in duration on the entire system of international relations in general, as well as on the behavior of states in particular. Precisely for this reason and because the new virus has a dynamic evolution in time and space, it is necessary to research the impact of the new virus not only from a biogenetic perspective, but also from the perspective of other fields, including the field of international relations.

The events we are currently witnessing are challenges to keep up with the changes taking place in the international arena, especially those in the field of virology. As the epidemics over time, the viruses that cause them will change and appear, one thing remains constant: they will always influence not only interpersonal relationships, but will condition new realities in the system of international relations.

This article aims to highlight the main gaps in the work of the institution responsible for maintaining peace and security in the international arena, especially in the context of the COVID-19 crisis.

Keywords: *pandemic, impact, state, politics, coronavirus, international relations, United Nations, Security Council.*

Introducere

Una dintre cele mai discutate probleme în mediul academic, dar și în discursul polemologilor, politologilor, economiștilor și al specialiștilor din alte domenii este problema cu referire la impactul virozei COVID-19 asupra securității internaționale. Deși în primele trei luni ale anului 2020 toată atenția comunității internaționale a fost axată asupra emergenței virozei COVID-19 și a impactului acesteia asupra individului, societății, relațiilor interumane și interpersonale, merită să fie acordată atenție activității sau inactivității instituțiilor responsabile de menținerea păcii și a securității pe arena internațională. Astfel, principala instituție cu asemenea atribuții în domeniul securității este Organizația Națiunilor Unite (ONU), în special Consiliul de Securitate. Pe fundalul emergenței virozei, atenția comunității internaționale pentru activitatea Consiliului de Securitate este una accentuată. Toată atenția este reorientată spre emergența virozei COVID-19, principala problemă globală. Actualmente, în condițiile de epidemie, în special în cazul virozei, apar cele mai mari dezastre cu referire la gradul de implicare a Consiliului de Securitate al ONU în soluționarea crizei COVID-19. În condițiile emergenței virozei, merită să fie acordată o atenție specială activității Consiliului de Securitate al ONU.

Activitatea Consiliului de Securitate al ONU în contextul crizei Covid-19

Pentru o mai bună comprehensiune a activității sau a inactivității Consiliului de Securitate al ONU, apare necesitatea de a face o analiză atentă a activității acestei instituții, inclusiv a gestionării acesteia de către Secre-

tarul General al ONU Antonio Guterres. Astfel, la un interval de aproximativ 3 luni de la emergența virozei COVID-19, Secretarul general al Organizației Națiunilor Unite a avertizat că organismul mondial se confruntă cu „cel mai grav test” de la fondarea sa de acum 75 de ani, întrucât pacea și securitatea mondială sunt amenințate de pandemia coronavirusului. Este prima dată în istoria activității ONU, când cei 15 ambascadori ai săi au avut o sesiune pe tema pandemiei [1]. De asemenea, în cadrul discursului său, Secretarul General António Guterres a avertizat Consiliul de Securitate al ONU că pandemia coronavirusului amenință pacea și securitatea internațională, deoarece aceasta ar putea duce la o creștere a tulburărilor sociale și a violenței care ar submina în mod semnificativ capacitatea comunității internaționale de a combate boala [2], iar în viitor „angajamentul Consiliului de Securitate va fi esențial pentru asigurarea păcii și pentru diminuarea securității internaționale condiționată de emergența pandemiei Covid-19”. Consiliul de Securitate, care are cincisprezece membri, dintre care cinci sunt permanenți (Franța, Regatul Unit, Statele Unite, China și Rusia), este principalul organ pentru menținerea păcii și securității internaționale. Deciziile sale sunt de natură coercitivă, aceasta din urmă are o gamă largă de puteri dacă găsește o amenințare sau un atac la pacea și securitatea internațională [3].

În opinia Secretarului General, pentru a depăși pandemia este necesar de a uni toate eforturile [4]. Ședința Consiliului de Securitate a fost convocată la inițiativa Germaniei, deoarece „de la emergența virozei din partea Consiliului de Securitate a existat o tăcere asurzitoare”, a menționat ambascadorul Christoph Heusgen [5].

Astfel, cea mai puternică instituție a Organizației Națiunilor Unite, care a rămas tăcută la problema COVID-19 de când a început să se răspândească în întreaga lume provocând moartea a zeci de mii de oameni, a emis primul său comunicat de presă. Conform Documentului, din data de 23 martie 2020 a fost exprimat sprijinul pentru toate eforturile legate de consecințele posibile ale pandemiei COVID-19 în țările afectate de conflict și a reamintit nevoia de unitate și solidaritate cu toți cei afectați. Deși comunitatea internațională se află la o fază incipientă a crizei COVID-19, există speranțe că, cu eforturi colective, la nivel mondial, în următoarele 6 luni avansarea violentă a virozei să înceteze [6].

Din această perspectivă, coronavirusul ar trebui să facă obiectul unei pronunțări puternice din partea Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite. Este dificil a înțelege de ce organismul responsabil pentru detectarea amenințărilor la adresa păcii și securității internaționale nu a făcut imediat acest lucru atunci, din moment ce a avut o experiență de a monitoriza alte epidemii. Așa cum a făcut-o cu SIDA – prin rezoluții care au declarat boala drept una dintre cele mai mari provocări pentru dezvoltarea, progresul și stabilitatea societăților, ceea ce a necesitat, în consecință, un răspuns global și excepțional. Mai recent, Consiliul de Securitate a vorbit din nou în lumina răspândirii virusului Ebola în Liberia (2014) și Congo (2018), cu această ocazie numind epidemia o amenințare pentru regiune și subliniind necesitatea unirii tuturor eforturilor comunității internaționale în combaterea epidemiilor. Având în vedere numărul de țări afectate de coronavirus, precum și numărul de infecții și de decese, dar și impactul pe care pandemia îl are asupra economiei mondiale, este surprinzător faptul că Consiliul de Securitate nu a considerat necesar să declare în ședința din 23 martie 2020 că Covid-19 reprezintă o amenințare fără precedent la adresa securității internaționale. Lăsând la o parte China, Statele Unite sau Rusia, acum există cinci țări europene care pot promova această pronunțare: Franța și Regatul Unit, ca membri permanenți, și Germania, Belgia și Estonia, ca state cu statut nepermanent. Oare Statele Unite ar îndrăzni să minimizeze pe acest forum dimensiunea globală a unei amenințări la adresa securității a milioane de oameni din întreaga lume? [7].

La nivel internațional, multe instituții acționează zilnic pentru a lupta împotriva pandemiei Covid-19 și / sau a consecințelor acesteia, în conformitate cu principiul de specialitate al organizațiilor internaționale. În fruntea acestor organizații se află OMS, o organizație specializată a sistemului Națiunilor Unite care acționează prin identificarea, de exemplu, a producătorilor de truse de diagnostic, organizarea cercetărilor în jurul vaccinului, strângerea de fonduri, monitorizarea răspândirii globale a virusului etc. Alte organizații, cum ar fi OMC și FMI, au de asemenea un rol în gestionarea – economică și financiară – a pandemiei.

De asemenea, potrivit Secretarului General, pandemia prezintă 8 riscuri pentru securitatea internațională:

- Pandemia Covid-19 amenință să submineze în continuare încrederea în instituțiile publice.
- Căderea economică din această criză poate crea factori de stres major, în special în societăți fragile, în țările aflate în tranziție și mai puțin dezvoltate.
- Amânarea alegerilor sau a referendumurilor sau decizia de a vota, chiar și cu măsuri de atenuare, pot crea tensiuni politice și pot submina legitimitatea.

- În anumite contexte de conflict, incertitudinea creată de pandemie poate încuraja anumiți actori să cauzeze noi diviziuni și noi probleme.
- În contextul crizei COVID-19, amenințarea terorismului rămâne a fi una reală. Grupurile teroriste pot vedea oportunitatea de a greva, în timp ce atenția majorității guvernelor este îndreptată spre pandemie.
- Punctele slabe și lipsa de pregătire expusă de această pandemie arată cum se poate derula un atac bioterorist. Grupurile non-statale pot avea acces la tulpini virulente care ar putea provoca devastări similare societăților din întreaga lume.
- Criza împiedică eforturile internaționale, regionale și naționale de soluționare a conflictelor, exact atunci când acestea sunt cele mai necesare.
- Pandemia declanșează sau agravează diverse probleme cu referire la drepturile omului. Există stigmatism, discurs de ură și supremacități albi și alți extremiști care încearcă să exploateze situația.

La rândul său, ONU se confruntă cu una dintre cele mai mari provocări din istoria sa [8], după cum a afirmat Secretarul General al Națiunilor Unite Antonio Guterres. Acesta din urmă a cerut, de asemenea, pe data de 25 martie o încetare imediată a ostilităților în Yemen, în fața pandemiei [9], după ce a lansat, două zile înainte, un apel pentru încetarea focului în întreaga lume, deoarece comunitatea internațională se confruntă cu un inamic comun: COVID-19. Viteza cu care se extinde virusul arată că a continua un război este o nebunie. Acesta este motivul principal pentru care s-a cerut încetarea imediată a focului/ conflictelor în întreaga lume. De asemenea, conform declarațiilor Secretarului General, a sosit momentul să fie încetate conflictele armate pentru a concentra eforturile în lupta reală de combatere a virozei COVID-19 [10]. Lumea este în război împotriva COVID-19.

Tăcerea Consiliului de Securitate este doar o tăcere oficială, deoarece, tardiv, întâlnirile au început să fie organizate, practic, în condiții oarecum artizanale, care au agravat doar sentimentul de incapacitate de reacție. Din data de 12 martie până la data de 30 martie 2020, oficial, din partea Consiliului de Securitate nu s-a văzut vreo reacție. China, care a prezidat până la data de 1 aprilie 2020 Consiliul, a anulat mai întâi reuniunile pentru data de 16 martie, apoi toate activitățile au fost suspendate de pe agenda oficială, care pentru multe zile a fost singura elementul site-ului Consiliului de Securitate care urmează să fie actualizat.

Cu toate acestea, delegațiile permanente ale anumitor state membre ale Consiliului de Securitate au anunțat pe rețeaua de socializare Twitter că o reuniune virtuală informală, care va servi drept test, a avut loc la data de 24 martie 2020 – la mai mult de o săptămână după suspendarea Activității Consiliului. Reuniunea nu a fost pe ordinea de zi a Consiliului de Securitate și nu este clar ce s-a spus; doar durata ei – puțin peste o oră – a fost scurtă. Nu a fost făcut niciun raport, iar site-ul oficial al Organizației Națiunilor Unite nici nu a prezentat careva informații cu referire la reuniunea dată. Prin urmare, singura informație disponibilă este aceea diseminată pe rețelele de socializare și în presă, care a putut transmite cuvintele unui diplomat anonim care a recunoscut că funcționarea întâlnirii a fost „un pic artizanală” [11]. După o a doua întâlnire virtuală din data de 26 martie, anunțată de misiunea chineză din nou pe Twitter și referitoare la activitatea Misiunii de sprijin a Organizației Națiunilor Unite în Libia (UNSMIL) [12], a avut loc o reuniune direct axată pe problemele virozei Covid-19. Din nou neoficial, pe data de 30 martie, în cadrul unei reuniuni s-a discutat asupra anumitor conflicte. Pentru prima dată, începând cu 12 martie, Franța a comunicat pe site-ul web al delegației franceze la ONU conținutul intervențiilor sale la această întâlnire, care a abordat amenințarea pe care o prezintă Covid-19, în special situația din Siria și din Palestina [13].

Făcând o analiză atentă a activității ONU cu referire la criza COVID-19, abia pe data de 31 martie s-a făcut publică existența anumitor decizii cu referire la situația existentă. Astfel, statele membre ale Consiliului de Securitate au comunicat într-o manieră „foarte cavaleristă”, deoarece, din nou, acestea sunt doar montaje publicate pe Twitter, cu privire la adoptarea în unanimitate a patru rezoluții în cadrul reuniunii din 30 martie: rezoluția 2515 privind Coreea de Nord, o rezoluție 2516 privind Somalia, o rezoluție 2517 privind Sudanul și o rezoluție 2518 privind menținerea păcii [14]. Cu toate acestea, textele lor rămân necunoscute, niciun raport nu a fost publicat până în prezent pe site-ul oficial al Organizației Națiunilor Unite, care să menționeze despre activitatea Consiliului de Securitate, a cărui ordine de zi rămâne necunoscută. Cu alte cuvinte, principalul organism de menținere a păcii, templul multilateralismului de după cel de-al Doilea Război Mondial, nu s-a mai întâlnit oficial din 12 martie. Abia la un interval de douăsprezece zile de la întreruperea activității sale a avut loc o întâlnire perfect informală în condiții „artizanale”; a fost nevoie de 18 zile în total după întreruperea sesiunilor fizice pentru o întâlnire informală și, probabil, punctată de probleme de conexiune, pentru a rezolva în cele din urmă problemele ridicate de pandemia globală, fără a adopta o rezoluție direct legată de Covid -19 și fără ca aceasta să poată fi verificată, în absența publicării textelor deciziilor.

În acest caz, Consiliul de Securitate a generat, prin practica sa din 1945 și în virtutea funcțiilor sale, un orizont de așteptare care justifică uimirea, dacă nu chiar dezamăgirea în fața comunității internaționale pentru absența sa. Prin urmare, există multe motive pentru a crede că Consiliul de Securitate ar trebui să preia problema Covid-19, dacă nu chiar ar fi trebuit să o ia mai devreme, deoarece liniștea lui pare asurzitoare. Există patru motive principale pentru aceasta.

În primul rând, Consiliul de Securitate are tendința de a prelua diverse subiecte, ceea ce nu este neapărat în competența sa. Astfel, Consiliul de Securitate a ratat o ocazie de a „lua act” de o situație globală, chiar și atunci când este probabil să se încadreze în sfera sa de competență, care este adesea binevenită pentru comunitatea internațională. Începând cu anii 90, el nu a ezitat să descrie o situație care depășește cadrul relațiilor pașnice dintre state, chiar și fără legătură directă cu relațiile interstatale, ca „amenințare la stabilitate” [15] în adresa unei astfel de regiuni a lumii sau chiar, în general, ca „amenințare pentru pace” [16]. Tragediile umane au făcut obiectul rezoluțiilor Consiliului, folosind capitolul VII din Cartă care îi permite să ia măsuri ce pot merge până la autorizarea utilizării forței; avem în vedere „actele de contrabandă cu migranți și trafic de persoane” în Mediterană, situația din Libia [17]. Mai recent, principalul organism de menținere a păcii a reușit să ia în considerare efectul dezastrelor naturale, riscurile unor astfel de dezastre sau schimbările climatice asupra anumitor situații de securitate din Somalia [18], Mali [19] sau mai recent din Republica Democrată Congo [20] – sunt doar câteva exemple. Fără a merge chiar atât de mult încât să aștepte până când o numește amenințare la adresa păcii și securității internaționale, este în mod absolut surprinzător faptul că Consiliul de Securitate nu preia oficial această veste mondială, drept haos ce domină în anumite state afectate de Covid-19 susceptibile să amenințe echilibrele delicate de securitate.

În al doilea rând, această tăcere oficială este asurzitoare, deoarece există un precedent remarcabil. Prin Rezoluția 2177 din 19 septembrie 2014, Consiliul de Securitate a acționat în cazul escaladării crizei de sănătate provocate de Ebola, intervenind acolo unde nu era neapărat așteptat și calificând-o drept o amenințare la adresa păcii și securității internaționale [21]. Având în vedere acest precedent, care este, de fapt, doar o confirmare a pătrunderii problemelor de sănătate printre problemele de securitate [22], prin urmare, avem dreptul să ne așteptăm cel puțin la o reacție oficială din partea Consiliului de Securitate.

În al treilea rând, această tăcere este asurzitoare, deoarece anumite atribuții nu pot fi exercitate decât de Consiliul de Securitate. Deși, foarte excepțional și în caz de împas, Adunarea Generală a Națiunilor Unite poate remedia deficiența Consiliului care are doar responsabilitatea principală, și nu exclusivă, cea de menținere a păcii și securității [23], numai acesta din urmă are legitimitate politică, putere instituțională și instrumente legale pentru a organiza un răspuns global puternic la pandemia COVID-19. Printre numeroasele mijloace de acțiune posibile, Consiliul ar putea astfel să impună coridoare pentru transportul de echipamente medicale și, cel puțin, să coordoneze acțiunile diferitor organizații care luptă împotriva pandemiei.

În al patrulea rând, tăcerea oficială a Consiliului de Securitate este cu atât mai asurzitoare cu cât este completată de discursul și acțiunea altor actori internaționali, care compensează inacțiunea acestuia. Fără să mai vorbim despre presa care începe să analizeze această tăcere uluitoare [24], atenția este îndreptată spre Secretarul General care se mobilizează și nu încetează să folosească retorica războiului [25]. De asemenea, la data de 25 martie a fost lansat un „Plan de intervenție umanitară globală Covid-19” [Ibidem], de care, probabil, Consiliul de Securitate va putea lua notă numai după fapt. Dar, este vorba despre întâlnirile imediate ale forurilor economice internaționale. Șefii de stat și de guvern G7 s-au întâlnit prin videoconferință pe 16 martie pentru a examina un răspuns coordonat, a cărui declarație finală a fost lansată [26]. Pe 25 martie a avut loc o altă întâlnire a miniștrilor de externe ai G7 [27] pentru a discuta acțiunile lor comune ca răspuns la pandemie [28]. De asemenea, în situație de urgență, pe data de 26 martie a fost organizată reuniunea G20, fără ca agenda sa să aibă un caracter exclusiv economic [29]. Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite a înaintat chiar o scrisoare către G20, în care solicită o acțiune concertată și decisivă în fața actualei crize globale de sănătate, pentru stabilirea unui plan și subliniază necesitatea coordonării și cooperării internaționale pentru a lichida virusul [30]. Aceasta ar însemna că Secretarul General apelează la G20 pentru ajutor în fața inacțiunii Consiliului de Securitate. Având în vedere cele de mai sus, pare de neînțeles de ce Consiliul de Securitate nu preia sau preia atât de târziu gestionarea situației generate de Covid-19.

Conform unor voci, blocarea Consiliului de Securitate s-ar fi datorat Rusiei, care a refuzat timp de cincisprezece zile să țină o ședință decizională a Consiliului de Securitate pe baza unui punct de procedură. Dacă ar trebui să se creadă declarațiile adjunctului rus al AFP, Carta Națiunilor Unite nu permite organizarea de

întâlniri virtuale și, mai ales, luarea deciziilor de la distanță [31]. Conform argumentului adus de acest adjunct al AFP, articolul 28 alineatul (3) din Cartă, potrivit căruia Consiliul „poate organiza întruniri în orice alt loc decât sediul organizației pe care îl consideră cel mai potrivit pentru facilitarea acestei sarcini”, prevede doar întâlniri fizice. În plus și mai presus de toate, nicio prevedere nu ar permite o decizie virtuală, votul fiind de obicei făcut de un spectacol de mâini în timpul ședinței.

Cel puțin trei elemente demonstrează marea slăbiciune a acestui argument. Pe de o parte, Rusia pare să prezinte formalitate surprinzătoare aici, dacă ne referim la practica Consiliului de Securitate. Formalismul procedural nu este ceea ce caracterizează cel mai mult Consiliul de Securitate, care rămâne mai presus de toate un organ politic. Astfel, capitolul „Votul” din regulile de procedură provizorii ale Consiliului de Securitate cuprinde o singură regulă simplă: „procedura de vot a Consiliului de Securitate este în conformitate cu articolele relevante din Cartă și cu Statutul Curții Internaționale de Justiție”. Acest formalism invocat de Rusia contrastează cu practica reală a Consiliului în cele trei reuniuni ale sale din 24, 26 și 30 martie (nicio mențiune pe ordinea de zi oficială (fie și ca parte a consultărilor informale), niciun proces-verbal, ordinea de zi fiind publicată contrar cerințelor articolului 54 din Regulament) [32] și cu practica generală a Organizației. Trebuie amintit că Organizația Națiunilor Unite, la fel ca multe alte organizații internaționale, nu este una formalistă. Astfel, s-a remarcat faptul că anumite decizii de angajare a Consiliului de Securitate, de exemplu cu privire la transparența activității sale, au fost luate printr-o simplă notă a președintelui Consiliului de Securitate fără o formalitate suplimentară și fără ca acest lucru să prezinte careva problemă [33].

Prin urmare, această preocupare cu referire la formalism pare neconvingătoare. Pe de altă parte, este cu atât mai puțin convingătoare, cu cât alte organizații internaționale mai formaliste au adoptat rapid o procedură derogatorie în vederea organizării corespunzătoare a reuniunilor lor virtuale. Problema procedurii de ședință și de vot apare astfel mai semnificativă în contextul organismelor Uniunii Europene, ale căror acte pot fi anulate, dacă este necesar, de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, ceea ce nu este cazul Consiliului de Securitate care nu este supus niciunui control al legalității sau legalității în ordinea juridică a Organizației Națiunilor Unite. Astfel, Consiliul Uniunii Europene a aprobat, la data de 23 martie, o derogare temporară de la regulile sale de procedură, în condițiile în care, ținând seama de aceste circumstanțe excepționale și în vederea asigurării continuității instituționale a procesului decizional al Consiliului, este necesară derogarea temporară de la dispozițiile relevante din Regulamentul Consiliului, în condiții specifice, pentru o perioadă de o lună supusă prelungirii [34]. Este dificil, având în vedere puținele cerințe formale prevăzute de Consiliul de Securitate, să se admită că o astfel de renunțare nu ar fi posibilă – cu condiția ca Rusia să o accepte.

În sfârșit și poate cel mai important, reticența rusă pare să fie în contradicție totală cu articolul 1 alineatul 28 din Carta Națiunilor Unite – același articol 28 ca cel avansat pentru a bloca procesul decizional, care specifică că „Consiliul de Securitate este organizat astfel încât să își poată exercita funcțiile permanente”. Această dispoziție ar trebui să poată servi fără dificultăți drept bază pentru adoptarea normelor procedurale excepționale. Chiar dacă situația nu era urgentă, acest alineat pare să poată justifica în orice moment dezvoltarea unei proceduri de decizie deja inflexibile. Dar funcționarea Consiliului de Securitate, un organism politic, este de așa natură încât refuzul adjunctului rus, fie fondat sau nu, blochează organizarea de ședințe și, mai ales, procesul decizional. Ambasada Federației Rusie susține în continuare că nu există niciun motiv de frică pentru întâlnirea la sediul Națiunilor Unite. La fel de jenant, blocada rusă ar fi putut duce la încălcarea regulii 1 din regulile de procedură, aceasta din urmă stipulând că Consiliul de Securitate se întrunește „ori de câte ori consideră că este necesar și fără ca intervalul dintre întâlniri să depășească paisprezece zile”. Evoluția activității Consiliului de Securitate, ai cărui membri au anunțat triumfător, pe Twitter, după ce au convenit pe 30 martie să adopte în unanimitate patru rezoluții, ar putea nuanța în primul rând toate observațiile de mai sus.

În condițiile create de activitate a Consiliului de Securitate, Federația Rusă se mulțumește cu lucrările „normale” ale acestui organism internațional. Cel puțin trei din cele patru rezoluții, al căror text rămâne necunoscut până în prezent, se referă, într-adevăr, la puncte care sunt în general consensuale; dintre acestea, două rezoluții, la care se adaugă Rezoluția 2515, trebuiau oricum adoptate de urgență. Întrucât mandatul UNMISOM a expirat la data de 31 martie 2020, prin urmare, i s-a părut de neconceput faptul că Consiliul de Securitate nu a decis să-l reînnoiască cel puțin pe un termen de un an, astfel încât Rezoluția 2516 (2020) privind situația din Somalia să nu pară a fi impusă [35]. De asemenea, Consiliul a decis structura operațiunilor hibride ale Uniunii Națiunilor Unite Africane în Darfur (UNAMID) [36], astfel încât Rezoluția 2517 privind Sudanul să nu fie considerată a fi „impusă”. Situația din Coreea de Nord a fost și rămâne a fi subiectul unor discuții mai intense.

Membrii permanenți, precum China și Federația Rusă, s-au pronunțat în favoarea ridicării sancțiunilor. O decizie tehnică a fost totuși așteptată la 27 martie, motivând necesitatea rezoluției 2515 [37]. Doar Rezoluția 2518 privind misiunile de menținere a păcii nu pare să îndeplinească un calendar restricționat; cu toate acestea, Consiliul nu a adoptat o rezoluție la subiectul dat în 2019 – ultima rezoluție privind misiunile de pacificare datează de la sfârșitul anului 2018 [38].

Astfel, pornind de la aceste raționamente, Consiliul de Securitate al ONU a reacționat rapid. Prin urmare, din aceste elemente se poate concluziona că, departe de a se reuni pentru a discuta despre Covid-19 și situația de sănătate mondială, Consiliul de Securitate a încheiat lucrările dureros, printr-un acord comun privind procedurile de abordare a problemelor actuale. În această privință, nu este dificil să precizăm că reuniunea anunțată pe Twitter, la 31 martie 2020, referitoare la Afganistan este legată de raportul privind misiunea de asistență a Organizației Națiunilor Unite în Afganistan (UNAMA). În curând va fi organizată o altă misiune de pacificare integrată și multidimensională privind situația de stabilizare în Mali (MINUSMA). Consiliul de Securitate reia, mai mult sau mai puțin neoficial, cursul calendarului său fără ca problema crizei Covid-19 să fie prezentă pe lista priorităților mondiale. Reieșind din situația creată, se poate presupune că rezoluțiile vor menționa situația prezentă în fiecare țară [39].

Această situație pare, în acest stadiu, oarecum suprarrealistă. Este dificil să concluzionăm altfel decât prin faptul că observăm că argumentele juridice fragile prezentate de Federația Rusă nu au rezistat nevoii de a se întruni pentru a analiza situația cu privire la Covid-19 și că maschează foarte slab o voință, în mod vădit împărțită de China care prezidează Consiliul.

De asemenea, analizând activitatea Consiliului de Securitate al ONU în condițiile crizei COVID-19, am putea reliefa unele puncte slabe. În acest context, trebuie de amintit că Rusia, China și Statele Unite nu sunt, în acest moment, susținătorii Națiunilor Unite și ale organelor sale, ale căror acțiuni nu ezită să le critice public. La debutul crizei de sănătate, care poate fi văzută în dimensiunea sa internațională în jurul datei de 12 martie, a fost posibil să se gândească că membrii Consiliului, în special cei permanenți, au fost ocupați de problema pandemiei pe teritoriile statelor lor. În alți termeni, mai banali, membrii permanenți și cei nepermanenți aveau „alte preocupări” decât convocarea Consiliului de Securitate. Acest raționament dezvăluie deja unul dintre defectele sistemului instituțional al ONU, care pare să se bazeze pe ideea că celor cinci mari puteri nu li se poate întâmpla nimic catastrofal și că acestea au capacitatea de a asigura stabilitatea în lume. În situația creată, s-a observat creșterea oficială a poziției statelor în combaterea crizei COVID-19. Derept exemplu poate servi cazul Franței, care din data de 12 martie depune eforturi de a combate pandemia [40]. De asemenea, Franța a depus efort de a accelera cooperarea întregii comunități internaționale în scopul soluționării problemelor ce vizează criza COVID-19 [41].

În același timp, există unele situații care au agravat disputa. În acest context se înscriu comentariile purtătorului de cuvânt al ministrului Afacerilor Externe chinez, conform cărora Covid-19 este un virus care ar putea fi de origine americană [42]. Mass-media a făcut publică întregii lumi ipoteza chineză [43], în timp ce autoritățile americane insistă că virusul este de origine chineză. De asemenea, autoritățile americane acuză China și Federația Rusă de desfășurarea unei campanii de dezinformare a populației, dar și a întregii comunități internaționale.

Imaginea apare cu atât mai puțin strălucitoare atunci când privirea se îndreaptă către o guvernare informală internațională. Între timp, cele două reuniuni G7 – fără Rusia și China – au reușit să emită declarații finale, prin care marile puteri economice spun că sunt „convinse că dificultățile actuale legate de pandemia COVID-19 necesită o abordare internațională strâns coordonată” [44]. La cererea Arabiei Saudite, îngrijorată de economia petrolului [45], G20 a organizat de urgență, pe data de 26 martie, o reuniune. Membrii G20, care depășesc cu mult discuțiile pur economice și financiare, s-au angajat „să consolideze” mandatul OMS de a coordona lupta internațională împotriva pandemiei, în special protecția personalului și asistența medicală de prim rang, precum și furnizarea de echipamente medicale, în special instrumente de diagnostic, tratamente, medicamente și vaccinuri. Astfel, reuniunea G20 a recunoscut necesitatea unei acțiuni urgente pe termen scurt pentru intensificarea eforturilor globale în scopul soluționării crizei COVID-19 [46]. Pare legitim să ne întrebăm dacă G20 nu-și depășește atribuțiile sale informale [*Ibidem*]. Introducerea Declarației finale nu lasă în umbră importanța pe care membrii G20 o acordă cadrului ONU în circumstanțele crizei COVID-19. Alături de Organizația Mondială a Sănătății (OMS), Fondul Monetar Internațional (FMI), Banca Mondială, Națiunile Unite și alte organizații internaționale, G20 se angajează să facă tot ceea ce este necesar pentru a depăși pandemia [*Ibidem*].

Flexibilitatea acțiunilor G7 și G20 vine în detrimentul Consiliului de Securitate. Aceste foruri au o vocație esențial economică, dar îngrijorarea față de starea economiei mondiale a făcut ca acestea să acorde o atenție deosebită crizei COVID-19.

Concluzii

Deși există o multitudine de critici cu referire la (in)activitatea Consiliului de Securitate, este rezonabil să credem că, până în prezent, absența unei rezoluții privind Covid-19 este justificată de menținerea acestor două poziții antagonice. Presupunerea situației politice poate fi rezumată după cum urmează: Statele Unite amenință cu respingerea oricărei propuneri de reducere a sancțiunilor, iar cele două state estice blochează orice propunere susceptibilă de a evoca o responsabilitate privind soluționarea crizei COVID-19. Oricum ar fi, acest blocaj denotă încetinirea mecanismului ONU. Atât tăcerea oficială, cât și discursul avansat incomod pentru a justifica această situație evidențiază formalismul instituțional al ONU, contribuind la discreditarea, de către propriii actori, a principalului instrument al multilateralismului. Covid-19 pare a fi o lovitură pentru multilateralismul instituțional, care este deja atacat, de multe ori pe nedrept, de către liderii care pledează pentru unilateralism sau bilateralism.

Referințe:

1. *Coronavirus, uno de los mayores retos de la ONU desde su creación*. [Accesat 04.05.2020] Disponibil: <https://www.voanoticias.com/a/coronavirus-uno-de-m%C3%A1s-grandes-retos-de-onu-desde-su-creaci%C3%B3n/5366900.html>
2. *COVID-19 amenaza la paz internacional, dice jefe de ONU*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.20minutos.com/noticia/273161/0/aseguradoras-podran-recibir-dinero-por-perdidas-en-obamacare/>
3. *Charte des Nations Unies de 1945*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/fr/charter-united-nations/>
4. *Covid-19: le Conseil de sécurité de l'ONU exhorté à s'unir, sa „raison d'être”*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.lesoleil.com/actualite/covid-19/covid-19-le-conseil-de-securite-de-lonu-exhorte-a-sunir-sa-raison-detre-a8407ed02e3a0d32225b70398b4cc9e4>
5. *Covid-19: le Conseil de sécurité de l'ONU exhorté à s'unir, sa „raison d'être”*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.lesoleil.com/actualite/covid-19/covid-19-le-conseil-de-securite-de-lonu-exhorte-a-sunir-sa-raison-detre-a8407ed02e3a0d32225b70398b4cc9e4>
6. *El potencial impacto del coronavirus covid-19 en la seguridad*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.ventasdeseguridad.com/2020033111968/noticias/empresas/el-potencial-impacto-del-covid-19-en-la-seguridad.html>
7. *La seguridad humana como prioridad global*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: https://elpais.com/elpais/2020/03/22/opinion/1584878347_635255.html
8. *L'ONU, temple du multilatéralisme ébranlé par le coronavirus*, 15 mars 2020, en ligne [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: https://www.lepoint.fr/monde/l-onu-temple-du-multilateralisme-ebraule-par-le-coronavirus-15-03-2020-2367193_24.php#
9. *Resolution 2515. Non-prolifération/Democratic People's Republic of Korea. Letter from the President of the Council on the voting (S/2020/246, added)* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <http://unscr.com/en/resolutions/2515>
10. *Face à l'ennemi commun, la COVID-19, le Secrétaire général appelle à un cessez-le-feu mondial: «L'arrêt des combats. Partout. Tout de suite*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/press/fr/2020/sgsm20018.doc.htm>
11. *Le Conseil de sécurité de l'ONU s'essaie, difficilement, à la visioconférence* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.lefigaro.fr/international/le-conseil-de-securite-de-l-onu-s-essaie-difficilement-a-la-visioconference-20200324>
12. *Déclarations officielles de politique étrangère du 12 mars 2020*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://cz.ambafrance.org/-Declarations-officielles-de->
13. MAUREL, R. *L'(in)activité du Conseil de Sécurité face au COVID-19: où est confinée la «communauté» internationale?* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <http://www.revuedlf.com/droit-international/linactivite-du-conseil-de-securite-face-au-covid-19-ou-est-confinee-la-communaute-internationale/>
14. *Covid-19: le Conseil de sécurité de l'ONU exhorté à s'unir, sa „raison d'être”*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.lesoleil.com/actualite/covid-19/covid-19-le-conseil-de-securite-de-lonu-exhorte-a-sunir-sa-raison-detre-a8407ed02e3a0d32225b70398b4cc9e4>
15. *Le Conseil de sécurité des Nations Unies adopte une résolution historique sur la jeunesse, la paix et la sécurité*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/press/fr/2015/pi2146.doc.htm>
16. *Résolution 2118 du Conseil de sécurité des Nations unies* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: https://fr.wikipedia.org/wiki/R%C3%A9solution_2118_du_Conseil_de_s%C3%A9curit%C3%A9_des_Nations_unies

17. *Resolution 2240 (2015) / adopted by the Security Council at its 7531st meeting, on 9 October 2015* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/806095>
18. *Resolution 2472 (2019) / adopted by the Security Council at its 8537th meeting, on 31 May 2019* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/3807184>
19. *Résolution 2447 du 13 décembre 2018, S/RES/2447 (2018)*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/securitycouncil/fr/content/resolutions-adopted-security-council-2018>
20. *Resolution 2502 (2019) / adopted by the Security Council at its 8692nd meeting, on 19 December 2019*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://digitallibrary.un.org/record/3840347>
21. *Resolution 1308 (2000) / adopted by the Security Council at its 4172nd meeting, on 17 July 2000*. <https://digitallibrary.un.org/record/418823>
22. *Résolution 377 (V) DE L'ASSEMBLÉE GÉNÉRALE* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/ufp/ufp_ph_f.pdf
23. *La réponse au coronavirus fait débat au sein du Conseil de sécurité de l'ONU*. <https://www.la-croix.com/Monde/reponse-coronavirus-fait-debat-sein-Conseil-securite-IONU-2020-03-25-1201085971>
24. « *L'ONU, temple du multilatéralisme ébranlé par le coronavirus* », 15 mars 2020, en ligne: [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: https://www.lepoint.fr/monde/l-onu-temple-du-multilateralisme-ebanle-par-le-coronavirus-15-03-2020-2367193_24.php#
25. *G7 Biarritz: Conférence de presse à l'issue du sommet*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2019/08/27/g7-biarritz-conference-de-presse-a-l-issue-du-sommet>
26. *Coronavirus – Déclaration du ministre de l'Europe et des affaires étrangères à tous nos compatriotes à l'étranger (17 mars 2020)*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/le-ministere-et-son-reseau/actualites-du-ministere/informations-coronavirus-covid-19/coronavirus-declarations-et-communiqués/article/coronavirus-declaration-du-ministre-de-l-europe-et-des-affaires-etrangeres-a>
27. « *L'ONU, temple du multilatéralisme ébranlé par le coronavirus* », 15 mars 2020, en ligne [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: https://www.lepoint.fr/monde/l-onu-temple-du-multilateralisme-ebanle-par-le-coronavirus-15-03-2020-2367193_24.php#
28. *Nations Unies, Point de presse quotidien du Bureau du Porte-parole du Secrétaire général de l'ONU, 24 mars 2020, en ligne*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/press/fr/2020/dbf200324.doc.htm>
29. *Résolution 2447 du 13 décembre 2018, S/RES/2447 (2018)*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/securitycouncil/fr/content/resolutions-adopted-security-council-2018>
30. *Règlement intérieur provisoire du Conseil de sécurité*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/securitycouncil/fr/content/ripcs/chapitre-8>
31. *Note n°507 du Président du Conseil de sécurité du 26 juillet 2010, S/2010/507*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/securitycouncil/fr/subsidiary/wgdocs/notes>
32. *Décision (UE) 2020/430 du Conseil du 23 mars 2020 portant dérogation temporaire au règlement intérieur du Conseil eu égard aux difficultés de déplacement causées dans l'Union par la pandémie de COVID-19, JOUE du 24 mars 2020, L88 I/1*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX:32020D0430>
33. *Le Conseil de sécurité proroge jusqu'au 30 juin 2020 le mandat de la Mission d'assistance des Nations Unies en Somalie (MANUSOM)* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/press/fr/2020/sc14151.doc.htm>
34. *Résolution 2495 du 31 octobre 2019, S/RES/2495 (2019)*. <https://www.un.org/securitycouncil/fr/content/r%C3%A9solutions-adopt%C3%A9es-par-le-conseil-de-s%C3%A9curit%C3%A9-en-2019>
35. *Rezolution 2515. Non-prolifération/Democratic People's Republic of Korea. Letter from the President of the Council on the voting (S/2020/246, added)* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <http://unscr.com/en/resolutions/2515>
36. *Résolution 2447 du 13 décembre 2018, S/RES/2447 (2018)*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.un.org/securitycouncil/fr/content/resolutions-adopted-security-council-2018>
37. MAUREL, R. *L'(in)activité du Conseil de Sécurité face au COVID-19: où est confinée la «communauté» internationale?* [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <http://www.revuedlf.com/droit-international/linactivite-du-conseil-de-securite-face-au-covid-19-ou-est-confinee-la-communaute-internationale/>
38. *Déclarations officielles de politique étrangère du 12 mars 2020*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://cz.ambafrance.org/-Declarations-officielles-de->
39. *Déclarations officielles de politique étrangère du 19 mars 2020*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://cz.ambafrance.org/-Declarations-officielles-de->
40. « *Corona-complotisme: Pékin accuse sans preuve les Etats-Unis d'avoir apporté le virus en Chine* », 13 mars 2020. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.nouvelobs.com/coronavirus-de-wuhan/20200313.OBS25985/corona-complotisme-pekini-accuse-les-etats-unis-d-avoir-apporte-le-virus-en-chine.html>

41. «Coronavirus: la Chine accuse les Etats-Unis d'être à l'origine de la pandémie », 24 mars 2020. [Accesat: 04.05.2020]
Disponibil: <http://www.leparisien.fr/international/coronavirus-la-chine-accuse-les-etats-unis-d-etre-a-l-origine-de-la-pandemie-24-03-2020-8286891.php>
42. *Déclarations officielles de politique étrangère du 17 mars 2020, COVID-19*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2020/03/26/declaration-finale-du-sommet-extraordinaire-des-chefs-detat-et-de-gouvernement-du-g20-consacre-au-covid-19>
43. *Coronavirus: face au krach pétrolier, l'Arabie Saoudite se prépare "au pire", 18 mars 2020*. [Accesat: 04.05.2020]
Disponibil: <https://www.sudouest.fr/2020/03/18/coronavirus-face-au-krach-petrolier-les-saoudiens-se-preparent-au-pire-7340699-10861.php>
44. *Résolution 2480 adopted by the Security Council at its 8568th meeting, on 28 June 2019*. [Accesat: 04.05.2020]
Disponibil: [https://undocs.org/en/S/RES/2480\(2019\)](https://undocs.org/en/S/RES/2480(2019))
45. *Déclarations officielles de politique étrangère du 26 mars 2020, COVID-19*. [Accesat: 04.05.2020] Disponibil: <https://www.elysee.fr/emmanuel-macron/2020/03/26/declaration-finale-du-sommet-extraordinaire-des-chefs-detat-et-de-gouvernement-du-g20-consacre-au-covid-19>
46. *Coronavirus: face au krach pétrolier, l'Arabie Saoudite se prépare "au pire", 18 mars 2020*. [Accesat: 04.05.2020]
Disponibil: <https://www.sudouest.fr/2020/03/18/coronavirus-face-au-krach-petrolier-les-saoudiens-se-preparent-au-pire-7340699-10861.php>

Date despre autor:

Svetlana CEBOTARI, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: svetlana.cebotari@mail.ru

ORCID: 0000-0001-9073-104X

Prezentat la 20.05.2020